

մարտիրոսագրուել է դարեր շարունակ իւր այն մեղքի համար, որ եղել է քրիստոնեայ և լուսաւորութեան—կուլտուրայի դրօշակակիրը խաւար արեւկըռմ:

Գրքոյկի ընթերցանութիւնը թողնում է վերին աստիճանի հաճելի տպաւորութիւն: Այդ տպաւորութիւնն աւելի ևս ուժեղացնում են դասախօսութիւններին կցուած ընդարձակ վիճակագրական թերթերն ու Հայաստանի աշխարհագրական քարտէզը գրքոյկի հաճելի արտաքինի հետ միասին (շապիկը նկարազարդուած է ս. էջ միածնի վանքի և երկու Մասիսների տեսարանով): Մեր երիտասարդ աղջակցի (Conationaler) կրակոտ եռանդն ու մեծ ձեռնհասութիւնը ըստ ամենայնի գովելի է: Մնում է ցանկալ ներկայ գրքոյքին լայն տարածումն եւրոպական հասարակութեան մէջ ու իրագործումն այն նպատակի, որ ունեցել է հեղինակն այս դասախօսութիւնները կարդալիս:

Վաղ. Տէր. Յակովբեան

1914 թ. յուլիս 5

Ա. Էջմիածին

— 322 —

«Մարգարիտներ Հայ Բանահիւսութեան», Ա. Է. Բ. զիւրք. 1914 թ.

Թիֆլիս—Վաղարշապատ:

«Մարգարիտներ Հայ Բանահիւսութեան» իտրագրի տակ Աղգագրական ընկերութիւնը սկսել է հրատարակել Հայ Բանահիւսութեան նպաստող հում նիւթերի ժողովածուներ, առայժմ լայս ընծայելով երկու ստուար հատորներ: Հրատարակութեան ծախսն իր վրայ է վերցրել տիկին Հայկանուշ Մարտիրոսեանը, ձօնելով բոլոր հատորներին էլ իւր վաղաթառամ դստեր՝ Մարգարիտի յիշատակին, որի անւամբ և ժողովածուները կրում են «Մարգարիտներ» խորագիրը: Տիկնոջ այդ բայը ըստ ամենայնի գովելի ու յանձնաբարելի է: Զօնը երկակի բնոյթ է կրում. մի կողմից պատուական նուէր հանդուցեալի յիշատակին, միւս կողմից անգնահատելի աջակցութիւն հայագիտութեան ընդհանրապէս և հայ Բանահիւսութեան մասնաւորապէս:

Ներկայ զոյգ հրատարակութիւնների բովանդակութիւնը ընդ-

գրկում է էջմիածնի գաւառում պատմուող հեքիաթները: Գրի են առնուած գաւառի զլիսաւոր զիւղերում՝ Աշտարակ, Օշական, Վաղարշապատ, Փարպի և ընդամենը 57 հատ են, որոնց թւում 17 հատ Աշտարակում, 12 հատ Օշականում, 15 հատ Վաղարշապատում և 13 հատ էլ Փարպիում:

Սոյն հեքիաթների ամենամեծ արժանիքը պիտ որոնել նրանց ընծեւունած անսպառ բարբառագիտական նիւթի մէջ. գրի են առնուած էջմիածնի ենթաբարբառով, որ պատկանում է երեանի բարբառին: Եթէ բոլոր հայ բարբառների համար սոյնպիսի հարուստ տեկստեր կազմուէին, շահմանափակուելով անշուշտ միայն և եթ հեքիաթներով, թերեւ հայ բարբառագիտութիւնը զգալի չափով յառաջ մղուէր: Երկրորդ արժանիքը ազգագրական տեսակէտից է: Ձեռնած իրենց ընդհանուր հեքիաթական բնոյթին, այնուամենայնիւ կարելի է այս հեքիաթներից շատերի վրայ մատնանիշ լինել, որ ցուցադրում են կենցաղական-բարքային գծեր: Ապա պէտք է դիտել տալ, անշուշտ ամենայն վերապահութիւններով հանդերձ, որ բարեխիղճ և յոգնաջան հետախուզման դէպքու՞մ այս հեքիաթներից շատերը կարող են պատմական իրադարձութիւնների ակնարկներ հանդէս բերել, որով «Մարգարիտներ Հայ Բանահիւստութեան» ժողովածուները եռակի արժէք ու պիտանութիւն են ստանում ամեն մի հայագէտի աչքում:

Հեքիաթները գրի է առել այդ ասպարիզում աշխատող և ընդհանրապէս հայ ազգագրութեան-բանահիւստութեան անխոնջ վետերաններից մէկը՝ պ. Երուսնդ Լալայեան, որն այս գեղեցիկ գործը հանդէս բերելու համար արժանի է խորին շնորհակալութեան:

Վաղ. Տեր-Յակովբեան.

